

פירוק למשימות קטנות באופן היררכי

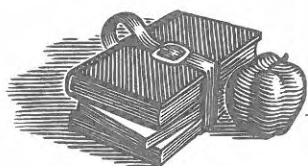
בעמודים הבאים נציג דוגמאות לפירוק למשימות קטנות באופן היררכי במקצועות מתמטיקה ולשון. במקצועות אלו נעשה הפירוק באופן היררכי בצורה אינטואיטיבית על ידי המורה (באמצעות תרגילים), מכיוון שבכל מקרה אי אפשר ללמוד את החומר אלא בצורה הדרגתית, שלב אחר שלב, מהחלקים הפשוטים ועד לשלם המורכב יותר. בעמודים הבאים נתמקד בשני מאפיינים ייחודיים של פירוק למשימות קטנות באופן היררכי:

1. משימות רוחב

התלמיד לא יפתור תרגיל מתחילתו עד סופו כמשימה אחת. כל תרגיל יפורק למשימות רוחב. משימות הרוחב מכוונות לכך שהתלמיד יבצע את השלב הראשון בפתרון על פני מספר תרגילים שונים, ורק אחר כך יעבור לשלב השני, וכן הלאה. על ידי ביצוע משימות רוחב, התלמיד יתמודד עם אפשרויות שונות של ביצוע כל שלב ושלב.

2. מטאקוגניציה (חשיבה על מהלך החשיבה) בסוף כל משימה

לאחר כל שלב יידרש הלומד לערוך רפלקציה על ביצוע שלב זה. התלמיד ישאל את עצמו מה היה לו החלק הקשה ביותר בשלב זה, איך אפשר להתמודד עם חלק זה, והאם יש דברים חשובים שברצונו לזכור לפעם הבאה שיבצע שלב זה. בנוסף לכך, בסוף כל שלב יוצגו שאלות ספציפיות לשלב זה, שמטרתן להעמיק את ההבנה של התלמיד, ולמנוע ממנו לבצע את המשימות באופן טכני בלבד.

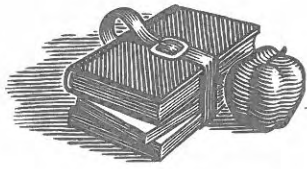
פירוק למשימות קטנות – לשון, תחביר

מכיוון שלימוד התחביר (ונושאים אחרים בלשון) מתבצע בדרך כלל במשימות קטנות והדרגתיות, בחרנו להדגיש את השלב האחרון בכל משימה ומשימה, והוא השלב שבו התלמיד נדרש להפעיל חשיבה על הפעולות שביצע ועל משמעותן. בסוף כל משימה מוצגות מספר שאלות על המשימה שבוצעה. כפי שניתן לראות בעמודים הבאים, המשימות הקטנות מאפשרות לתלמיד לא רק להצליח בכל משימה ומשימה, אלא לחקור ולהעמיק בכל שלב שבו הוא נמצא.

דף האסטרטגיה מסכם את תהליך הלמידה באמצעות המשימות הקטנות והוא מתווך בין הלמידה שנעשתה בשלבים לבין פעולת הסיכום, אשר בה נדרש התלמיד לנתח קבוצת משפטים וליישם בבת אחת את כל שלמד עד לשלב זה.

דף האסטרטגיה המוצג כאן הוא דוגמה לדף אשר בו סדר הפעולות ניתן מראש, ועל התלמיד רק לכתוב את הכללים לביצוע כל פעולה.

מכיוון שזו רק דוגמה, לא נעשה ניתוח שלם של חלקי המשפט, אלא מוצג ניתוח נושא, נושא ומושא, במשפט פעלי פשוט.

פירוק למשימות קטנות – לשון, תחביר

מכיוון שלימוד התחביר (ונושאים אחרים בלשון) מתבצע בדרך כלל במשימות קטנות והדרגתיות, בחרנו להדגיש את השלב האחרון בכל משימה ומשימה, והוא השלב שבו התלמיד נדרש להפעיל חשיבה על הפעולות שביצע ועל משמעותן. בסוף כל משימה מוצגות מספר שאלות על המשימה שבוצעה. כפי שניתן לראות בעמודים הבאים, המשימות הקטנות מאפשרות לתלמיד לא רק להצליח בכל משימה ומשימה, אלא לחקור ולהעמיק בכל שלב שבו הוא נמצא.

דף האסטרטגיה מסכם את תהליך הלמידה באמצעות המשימות הקטנות והוא מתווך בין הלמידה שנעשתה בשלבים לבין פעולת הסיכום, אשר בה נדרש התלמיד לנתח קבוצת משפטים וליישם בבת אחת את כל שלמד עד לשלב זה.

דף האסטרטגיה המוצג כאן הוא דוגמה לדף אשר בו סדר הפעולות ניתן מראש, ועל התלמיד רק לכתוב את הכללים לביצוע כל פעולה.

מכיוון שזו רק דוגמה, לא נעשה ניתוח שלם של חלקי המשפט, אלא מוצג ניתוח נושא, נושא ומושא, במשפט פעלי פשוט.

ניתוח משפט פעלי פשוט

זיהוי נשוא, נושא ומושא

משימה 1: למצוא את הנשוא

במשפט הפעלי הנשוא הוא הפועל במשפט. במשימה זו יש למצוא את הפועל במשפט, ולכתוב מעליו: נשוא.

דוגמה

המשפט: האביר הנפלא מצא אוצר בדרך לאגם הגדול.

מצא = פועל

לכן, מצא = נשוא

נכתוב זאת בצורה כזו:

האביר הנפלא ^{נשוא} מצא אוצר בדרך לאגם הגדול.

כעת, זהו את הנשוא בכל אחד מהמשפטים הבאים:

1. העננים האפורים המטירו טיפות גשם גדולות על ראשו של אורי.
2. הסנאי הרעב חיפש את אגוזיו האבודים.
3. השלוליות הקטנות התייבשו לאחר הגשם הראשון.
4. הנסיך הסכים בשמחה להצעה של המכשף הרשע.
5. הציפור הצהובה דואגת לגוזליה הקטנים.
6. הגשם הראשון ישפר את הראות הלקויה.
7. בסוף היום אלך הביתה עם חברי הטובים.
8. לכיתה הגיעו שתי נערות חדשות.
9. הפילוסוף הוכיח את קיום האדם.
10. לקחנו את כלבנו הקט לטיול קצר בשדות החיטה הצהובים.
11. את היצירה הזו ביצעה שלישיית נגנים.
12. המחמאה ניתנה על ידי המורה לתלמיד השובב.

כעת, בדקו את תשובותיכם ולאחר מכן כתבו:

כלל – כתבו במילים שלכם, מה הכלל לגבי מציאת נשוא	דרך התמודדות – איך אפשר להתמודד עם קושי זה?	קושי – מה היה המשפט הקשה ביותר ומדוע?

■ המציאו שם אחר למילה "נשוא".

■ כיצד ניתן לזהות את הפועל במשפט?

משימה 2: למצוא את הנושא

יש לקחת את הנושא (הפועל) שמצאנו במשימה הקודמת, ולשאול: **מי עשה את הפעולה?**
התשובה לשאלה זו היא הנושא. אם לא נמצאת תשובה, אז יש לשאול: **מה עשה את הפעולה?**

דוגמה

האביר הנפלא ^{נשוא}מצא אוצר בדרך לאגם הגדול.

שאל: מי מצא?

התשובה: האביר.

אם כן, האביר = נושא.

נכתוב זאת כך:

האביר ^{נושא}הנפלא ^{נשוא}מצא אוצר בדרך לאגם הגדול.

כעת, זהו את הנושא בכל אחד מהמשפטים הבאים:

1. העננים האפורים ^{נשוא}המטירו טיפות גשם גדולות על ראשו של אורי.

2. הסנאי הרעב ^{נשוא}חיפש את אגוזיו האבודים.

3. השלוליות הקטנות ^{נשוא}התייבשו לאחר הגשם הראשון.

4. הנסיך ^{נשוא}הסכים בשמחה להצעה של המכשף.

5. הציפור הצהובה ^{נשוא}דואגת לגוזליה הקטנים.

6. הגשם הראשון ^{נשוא}ישפר את הראות הלקויה.

7. בסוף היום ^{נשוא}אלך הביתה עם חברי הטובים.

8. לכיתה ^{נשוא}הגיעו שתי נערות חדשות.

9. הפילוסוף ^{נשוא}הוכיח את קיום האדם.

10. לקחנו ^{נשוא}את כלבנו הקט לטיול בשדות החיטה הצהובים.

11. את היצירה הזו ^{נשוא}ביצעה שלישיית נגנים.

12. המחמאה ^{נשוא}ניתנה על ידי המורה לתלמיד השובב.

כעת, בדקו את תשובותיכם ולאחר מכן כתבו :

קושי – מה היה המשפט הקשה ביותר ומדוע?	דרך התמודדות – איך אפשר להתמודד עם קושי זה?	כלל – כתבו במילים שלכם, מה הכלל לגבי מציאת נושא

■ חיבור משפטים

חברו משפט שבו יש נושא ונושא. סמנו את הנושא והנושא.

חברו משפט בו הנושא והנושא נמצאים באותה מילה.

■ נסו לחשוב, מה היה קורה אם לא היה נושא במשפט?

■ איך תוכלו להגדיר את הקשר שבין הנושא לנושא?

משימה 3: למצוא את המושא

המושא נקשר לפועל (לנשוא).

על מנת לזהות את המושא, יש לקרוא את הנשוא (הפועל) ולשאול שאלות כמו:

מה? את מי? את מה? על מי? על מה? למי? למה? אל מי? על מה?

אין זה משנה איזו שאלה נשאל, העיקר שהמילים מי או מה יהיו קיימות בשאלה. לדוגמה, המילה איך אינה מתאימה, כי היא אינה מצורפת למילים מי או מה.

דוגמה

נשוא נשוא

האביר הנפלא מצא אוצר בדרך לאגם הגדול.

נשאל: מצא מה?

התשובה: אוצר

אם כן, אוצר = מושא

נכתוב זאת כך:

נשוא נשוא מושא

האביר הנפלא מצא אוצר בדרך לאגם הגדול.

כעת, מצאו את המושא בכל אחד מהמשפטים הבאים (שימו לב: במשפטים מסוימים יש יותר ממושא אחד):

נשוא נשוא

1. העננים האפורים המטירו טיפות גשם גדולות על ראשו של אורי.

נשוא נשוא

2. הסנאי הרעב חיפש את אגוזיו האבודים.

נשוא נשוא

3. השלוליות הקטנות התייבשו לאחר הגשם הראשון.

נשוא נשוא

4. הנסיך הסכים בשמחה להצעה של המכשף הרשע.

נשוא נשוא

5. הציפור הצהובה דואגת לגוזליה הקטנים.

נשוא נשוא

6. הגשם הראשון ישפר את הראות הלקויה.

נשוא + נשוא

7. בסוף היום אלך הביתה עם חברי הטובים.

נשוא נשוא

8. לכיתה הגיעו שתי נערות חדשות.

נשוא נשוא

9. הפילוסוף הוכיח את קיום האדם.

נשוא + נשוא

10. לקחנו את כלבנו הקט לטיול קצר בשדות החיטה הצהובים.

נשוא נשוא

11. את היצירה הזו ביצעה שלישיית נגנים.

נשוא נשוא

12. המחמאה ניתנה על ידי המורה לתלמיד השובב.

כעת, בדקו את תשובותיכם ולאחר מכן כתבו:

כלל – כתבו במילים שלכם, מה הכלל לגבי מציאת מושא	דרך התמודדות – איך אפשר להתמודד עם קושי זה?	קושי – מה היה המשפט הקשה ביותר ומדוע?

■ שם אחר

נסו לתת שם אחר למילה מושא:

■ האם חייב להיות מושא במשפט?

■ המצאת משפט

המציאו משפט שבו יש נושא, נושא ומושא:

■ באיזה מן המשפטים לא מצאתם מושא?

נסו להוסיף מושא למשפטים אלו.

דף אסטרטגיה לזיהוי נשוא, נושא ומושא במשפט פעלי פשוט

רשמו כאן את הכללים שכתבתם לאחר כל משימה.

הכללים:

השלב:

1. זיהוי נשוא

2. זיהוי נושא

3. זיהוי מושא

תרגיל מסכם

מצאו במשפטים הבאים: **נשוא**, **נושא**, **מושא** (היעזרו בדף האסטרטגיה שיצרתם).

1. הדרך הוליכה את הילדים אל ביתה של המכשפה.

2. יואב קרא את הספר עד לסוף הפרק השני.

3. עוגת השוקולד החמה נאכלה במהירות גדולה על ידי בני המשפחה.

4. יום ההולדת ה-25 של נעמי יחול בדיוק באמצע דצמבר.

5. שתי היונים הלבנות עמדו על חלון הבית שלי.

6. שחקן הטניס הצעיר נתן מכת פתיחה גרועה.

7. המורה לספרות קרא את השיר לתלמידים.

8. הפסנתרן הידוע שיחק טניס עם הכנר האנונימי.

9. אנשים רבים רודפים אחר הצלחה.

פתרונות

1. הדרך הולכה את הילדים אל ביתה של המכשפה.

נושא	נשוא	מושא
------	------	------
2. יואב קרא את הספר עד לסוף הפרק השני.

נושא	נשוא	מושא
------	------	------
3. עוגת השוקולד החמה נאכלה במהירות גדולה על ידי בני המשפחה.

נושא	נשוא	מושא
------	------	------
4. יום ההולדת ה-25 של נעמי יחול בדיוק באמצע דצמבר.

נושא	נשוא
------	------
5. שתי היונים הלבנות עמדו על חלון הבית שלי.

נושא	נשוא	מושא
------	------	------
6. שחקן הטניס הצעיר נתן מכת פתיחה גרועה.

נושא	נשוא מושא
------	-----------
7. המורה לספרות קרא את השיר לתלמידים.

נושא	נשוא	מושא	מושא
------	------	------	------
8. הפסנתרן הידוע שיחק טניס עם הכנר האנונימי.

נושא	נשוא	מושא	מושא
------	------	------	------
9. אנשים רבים רודפים אחר הצלחה.

נושא	נשוא	מושא
------	------	------